

**Důvodová zpráva k Nařízení Státní rostlinolékařské správy
o mimořádných rostlinolékařských opatřeních k ochraně proti
zavlečení a šíření tesaříka *Anoplophora chinensis*,
č.j. UKZUZ 047078/2014, ze dne 20. 8. 2014**

Tesařík *Anoplophora chinensis* je škodlivý organismus podle § 7 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon“), a § 3 vyhlášky č. 215/2008 Sb., o opatřeních proti zavlečení a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů, ve znění pozdějších předpisů, při jehož výskytu nařizuje ÚKZÚZ mimořádná rostlinolékařská opatření k jeho eradikaci nebo k zabránění jeho dalšího šíření podle § 76 zákona.

Tesařík *A. chinensis* se primárně vyskytuje v Číně a v dalších asijských zemích. Zavlečen byl na Havaj (USA) a do Evropy (Francie, Chorvatsko, Itálie, Litva, Německo, Nizozemsko, Švýcarsko a Spojené království Velké Británie a Severního Irska). Podle dostupných informací jsou za třetí země, v nichž se tesařík *A. chinensis* vyskytuje, považovány Čína, Filipíny, Indonésie, Japonsko, Jižní Korea, Korejská lidově-demokratická republika, Malajsie, Myanmar, Tchaj-wan, Vietnam, USA.

Na území Evropy byl ohniskový výskyt tesaříka *A. chinensis* poprvé zjištěn v roce 2000 v italské Lombardii. Výskyt v Lombardii se od té doby nepodařilo eradikovat. Také v dalších územích EU proběhla v posledních letech nebo dosud probíhá eradikace (Itálie, provincie Lazio, město Řím, Nizozemsko). V ČR nebyl výskyt tesaříka *A. chinensis* zjištěn, nepřítomnost tohoto škodlivého organismu na území ČR je prokázána výsledky dlouhodobého cíleného úředního průzkumu.

Itálie přijala úřední opatření proti dalšímu šíření tesaříka *A. chinensis* v listopadu 2007. Nizozemsko oznámilo přijetí obdobných úředních opatření v lednu 2008. Od roku 2007 byly opakovaně hlášeny výskyty tesaříka *A. chinensis* v zásilkách rostlin určených k pěstování a pocházejících ze třetích zemí. Proto Nizozemsko zpracovalo v roce 2008 analýzu rizika pro tesaříka *A. chinensis*, která byla následně projednána a přijata Stálým výborem pro zdraví rostlin Evropské komise. Z této analýzy vyplynulo, že pravděpodobnost usídlení tesaříka *A. chinensis* v EU je vysoká a v případě jeho usídlení může dojít k velkým hospodářským škodám.

V listopadu 2008 bylo proto vydáno rozhodnutí Komise č. 2008/840/ES o mimořádných opatřeních proti zavlečení organismu *Anoplophora chinensis* (Forster) do Společenství a proti

jeho rozšiřování na území Společenství. Toto rozhodnutí stanovilo opatření pro dovoz rostlin, které jsou náchylné k napadení tesaříkem *A. chinensis* (dále jen „náchylné rostliny“), s ohledem na jejich produkci ve třetích zemích, dále stanovilo opatření pro kontroly při vstupu náchylných rostlin na území EU a opatření pro produkci, přemísťování a kontrolu náchylných rostlin pocházejících z oblastí v EU, kde byl potvrzen výskyt tesaříka *A. chinensis*. Bylo nezbytné přijmout odpovídající mimořádná rostlinolékařská opatření proti zavlečení tesaříka *A. chinensis* do České republiky a proti jeho rozšiřování na území ČR, a proto bylo vydáno nařízení SRS o mimořádných rostlinolékařských opatřeních k ochraně proti zavlečení a šíření tesaříka *Anoplophora chinensis*, pod č.j.: SRS 026286/2008.

Z důvodu opakovaných záchytů tesaříka *A. chinensis* v zásilkách rostlin původem z Číny bylo rozhodnutí Komise č. 2008/840/ES změněno v roce 2010 novým rozhodnutím Komise č. 2010/380/EU, ve kterém byly zpřísněny požadavky pro dovoz náchylných rostlin původem z Číny, včetně zákazu dovozu rostlin rodu javor (*Acer* spp.), platného do 30. dubna 2012. Toto výjimečné opatření bylo zavedeno proto, že při dovozních kontrolách byla v zásilkách okrasných javorů z Číny opakovaně zjišťována přítomnost tesaříka *A. chinensis* a že Čína v té době nebyla schopna zajistit rychlé zlepšení fytosanitární bezpečnosti této komodity. V souvislosti s tím bylo vydáno nové nařízení SRS, pod č.j.: SRS 034077/2011.

Další úprava opatření proti šíření tesaříka *A. chinensis* byla provedena prováděcím rozhodnutím Komise č. 2012/138/EU, o mimořádných opatřeních proti zavlečení organismu *Anoplophora chinensis* (Forster) do Unie a jeho rozšiřování na území Unie, a nařízením SRS č.j.: SRS 014522/2012 o mimořádných rostlinolékařských opatřeních k ochraně proti zavlečení a šíření tesaříka *A. chinensis*.

Vzhledem k tomu, že nové vědecké poznatky dokládají, že rostliny rodů a druhů, které jsou náchylné k napadení tesaříkem *A. chinensis*, ale jsou mladší dvou let, nepředstavují riziko z hlediska možnosti šíření tohoto tesaříka, bylo přijato nové prováděcí rozhodnutí Komise č. 2014/356/EU, které zmírňuje opatření pro mladé náchylné rostliny. Proto bylo nezbytné přijmout nová mimořádná rostlinolékařská opatření proti zavlečení a šíření tesaříka *A. chinensis* i v rámci ČR, a to formou nového nařízení ÚKZÚZ č.j. UKZUZ 047078/2014.

Popis, příznaky napadení hostitelských rostlin a biologie tesaříka *A. chinensis*

Anoplophora chinensis je brouk z čeledi tesaříkovitých. Vajíčka jsou 0,5–0,7 cm dlouhá, protáhlého tvaru a krémově bílé barvy. Konce vajíčka jsou mírně zploštělé, před vylíhnutím larvy se vajíčko zbarvuje do žlutohněda.

Larva je zploštělá, beznohá, v posledním instaru asi pět cm dlouhá, krémově bílá, s chitinizovanou hnědou předohrudí, před zakuklením se larva zbarví do žluta. Kukla je zpočátku rovněž krémově bělavá, později žlutavá, dlouhá asi tři cm a uložená v kukelní komůrce.

Dospělec dosahuje velikosti 2–3 cm, je černý, na krovkách má cca 20 nepravidelných bílých skvrn. Tykadla mají 11 článků a každý článek má bělavě namodralou bázi. Samec je obecně menší s delšími tykadly, která jsou přibližně dvakrát delší než tělo. Samice je větší a robustnější. Tykadla samic jsou kratší, přibližně 1,3 délky těla.

Na napadených stromech jsou patrné zcela kruhové výletové otvory o průměru obvykle 1–1,5 cm. Pro názornou představu se udává, že do výletového otvoru lze strčit malíček, popřípadě špičku malíčku. U paty napadených stromů se hromadí dřevní drť, vytlačená larvami. Z jamek, vytvořených samičkami pro kladení vajíček, v místech zavrtání larev do kůry, mohou být patrné výrony mízy. V kambiu jsou pod opadanou nebo odstraněnou kůrou viditelné larvální chodbičky, larvy později pronikají do dřeva a vytvářejí v něm nápadné chodby, které jsou patrné zejména na řezu dřevem. Příznaky na kmenech se nacházejí nejčastěji na bázi kmene (do výšky asi 60 cm) a na kořenech včetně kořenových náběhů. U silněji napadených rostlin dochází k vadnutí listů a k postupnému odumírání stromů nebo k částečnému odumírání koruny a větví, opadu listů a ztrátě vitality stromu.

Na pupenech, listech a na mladé kůře mohou být patrné příznaky živého žíru dospělců.

Je-li strom odumřelý déle než dva roky, je obvykle již prostý živých larev a kukel. Pokud nejsou přítomny čerstvé dřevěné špony na povrchu dřeva staršího dvou let, lze vyloučit jeho napadení dosud živými stadii tesaříka.

Vývoj trvá v oblasti původního výskytu jeden až dva roky, ale jeho délka je obecně závislá na klimatických a potravních podmínkách. V Evropě je vývoj obvykle dvouletý až tříletý. Dospělci se vyskytují od května do října. V jarním období nejprve uskutečňují živý žír na listech, řapících a mladé kůře. Po fázi živého žíru a dokončení pohlavní dospělosti dochází k páření.

Asi týden po spáření začínají samičky klást vždy jedno vajíčko do předem připravené jamky v kůře, a to obvykle na těch samých stromech, kde se samy vylíhly, nebo na stromech v jejich blízkosti. Vajíčka jsou většinou kladena do poškozených stromů se sníženou vitalitou, ale samice mohou klást i do zcela zdravých stromů. Samička naklade průměrně 70 ks vajíček. Ke kladení preferuje bázi kmene (do výšky asi 60 cm) a kořeny včetně kořenových náběhů (až 90% larev žije pod úrovní půdy).

Mladé larvičky se nejprve provrtávají kůrou a provádějí chodbičkovitý žír v kambiu. Poté se zavrtají do dřeva. Starší larvy se živí dřevem a kuklí se v kukelní komůrce. Dospělec vylézá kruhovým výletovým otvorem, žije přibližně 1–3 měsíce.

Ing. Daniel Jurečka

ředitel ÚKZÚZ